

Üniversite : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Vahit Türk
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Haziran 2024

ÖZET

HAYRETÜ'L – EBRÂR'DA FİİLİMSİLER VE İŞLEVLERİ

Gamze Köroğlu

Ali Şîr Nevâyî tarafından yazılan, Hamse'sinin ilk mesnevisi olan *Hayretü'l-Ebrâr*, Nizâmî'nin Farsça kaleme almış olduğu Mahzenü'l-Esrâr'ına karşılık Türkçe bir nazire olmakla birlikte dönemin dil özelliklerini yansıtmaya dolayısıyla Çağatay Türkçesine ait son derece önemli bir eserdir.

Çalışmamızın amacı *Hayretü'l-Ebrâr*'da bulunan Türkçenin ifade gücünü geliştiren fiilimsileri tespit etmek ve metinden taradığımız beyitlerden hareketle fiilimsilerin işlevlerini belirlemektir.

Araştırmamız Vahit Türk ve Şaban Doğan tarafından Süleymaniye Kütüphanesi Fatih 3755/1 arşiv numaralı nüsha esas alınarak günümüz Türkçesine aktarılmış olan *Hayretü'l-Ebrâr* mesnevisindeki fiilimsilerin işlevleriyle ilgilidir.

Çalışmamızın sonucunda fiilimsiler adı altında incelenmesi gereken isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil eklerine, her bir fiilimsi ekinin yapı ve görevlerine dikkat çekilmiştir. Fiilimsi ekleri hakkında yapılan detaylı araştırma ve inceleme sonucunda ise Çağatay Türkçesi döneminde kullanılan isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil eklerinin farklı anlam ve işlevleri ortaya konularak Türk dili araştırmalarına katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Hayretü'l-Ebrâr, Ali Şîr Nevâyî, Fiilimsiler, Ek, İşlev.

University: İstanbul Kultur University
Institute: Institute of Graduate Studies
Department: Turkish Language and Literature
Programme: Turkish Language and Literature
Supervisor: Prof. Dr. Vahit Türk
Degree Awarded and Date: MA– June 2024

ABSTRACT

GERUNDS AND THEIR FUNCTIONS IN HAYRETÜ'L - EBRÂR

Gamze Köroğlu

Written by Ali Şîr Nevai, the first mesnevi of his Khamsa, *Hayretü'l Ebrar*, is a Turkish response in kind to Nizami's "Mahzenü'l Esrar," written in Persian. However, reflecting the linguistic characteristics of the period, it is an extremely important work belonging to Chagatai Turkish.

The aim of our study is to identify the verb forms that enhance the expressive power of Turkish in *Hayretü'l-Ebrâr* and determine the functions of verbs based on the verses we have scanned from the text.

Our research focuses on the functions of verb forms in the *Hayretü'l-Ebrâr* mesnevi, taking as a basis the version translated into contemporary Turkish by Vahit Türk and Şaban Doğan, using the manuscript with the archive number Fatih 3755/1 from the Süleymaniye Library.

As a result of our study, attention is drawn to the structure and functions of name-verb, adjective-verb, and adverb-verb suffixes that need to be examined under the name of verb forms. Through detailed research and examination of verb form suffixes, efforts have been made to contribute to the Turkish language by highlighting the different meanings and functions of name-verb, adjective-verb, and adverb-verb suffixes used in Chagatai Turkish during that period.

Key Words: Hayretü'l-Ebrâr, Ali Şîr Nevâyî, Verb Forms, Suffix, Function.